

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ
RESİM BÖLÜMÜ

FREUD'DAN SÜRREALİZME BİLİNÇALTI NESNELERİ
(*SUBCONSCIOUS OBJECTS FROM FREUD TO SURREALISM*)

LİSANS BİTİRME ÖDEVİ

HAZIRLAYAN

Bircan Yağmur

YÖNETEN

Doç. Muhammet TATAR

Erzurum
2024

TEŞEKKÜR

Çalıőmaya baőladıđımdan beri benden emeğini ve desteğini esirgemeyen gerek uygulama gerek araőtırma kısmında yardımcı olan Doç.Muhammet TATAR Hocama teőekkürlerimi sunarım.

ÖZET

Freud'un psikanaliz kuramı, insan zihnini ve davranışlarını anlamada devrim niteliğindedir ve sanat ile kültür alanlarında büyük etki yaratmıştır. Freud'un kuramları, bilinçdışı süreçlerin ve içsel çatışmaların sanatsal ifadelerde yansıtılmasını sağlar. Bu tez, bilinçaltının insan psikolojisi üzerindeki etkilerini sanatsal bir formda sunarak izleyicilerin kendi zihinlerinin derinliklerine inmelerini hedeflemektedir. Renkler, şekiller ve figürler aracılığıyla bilinçaltının karmaşıklığı ve derinliği sunulmuştur. Bu ifade, sürrealist sanatın temel prensiplerini yansıtır. 1930'larda Sigmund Freud, insan bilincinin oluşum süreçleri üzerine önemli toplumsal ve ruhsal araştırmalara imza atmıştır. Freud, bilinci id, ego ve süperego olarak üç ayrı ruhsal kategoriye ayırarak, insanın toplum içindeki sosyal durumunu analiz etmiştir. Birinci Dünya Savaşı'nın getirdiği yıkım ve toplumsal travmalar sonucu vicdan olgusunu sorgulayan Freud, bu üç aşama ile insanın karar ve yargı sistemini çözmeye çalışmıştır.

İd, içimizdeki doyumsuz hayvandır ve güdüsel, durdurulamayan yanımızdır; cinsellik, saldırganlık ve açlık gibi temel dürtülerimizi temsil eder. Ego, id ile dış dünya arasında denge kuran, eleştiri yaparak güdülerini kontrol eden bölümdür. Süperego ise, kural ve değerler bütünlüğü içinde insana yön veren, vicdanı temsil eden bölümdür.

Freud'a göre, id, ego ve süperego arasındaki dengeli ilişki, bireyin sağlıklı bir sosyal yaşam sürdürmesi için gereklidir. Bu üç bilinç aşamasının yeterli düzeyde gelişmemesi, bireyin sosyal uyumunu ve vicdani gelişimini olumsuz etkiler. İnsanın, düşünen bir varlık olarak zararı önceden hesaplayabilme ve sonradan öğrenebilme yetisine sahip olduğu, bu yetilerin ise aile, çevre, din, gelenekler ve eğitim gibi etkenler tarafından şekillendirildiği vurgulanmaktadır.

Freud'un bu kuramları, insanların bilinçdışı süreçlerini ve içsel çatışmalarını anlamada ve bu süreçlerin sanatsal ifadelerde yansıtılmasında önemli bir rol oynamıştır. Tez, Freud'un psikanaliz kuramlarının, insanın toplumsal ve ruhsal gelişimini anlamada nasıl devrim niteliğinde olduğunu ve sanat ile kültür üzerindeki etkilerini araştırmaktadır.

Anahtar Kelimeler:

Bilinçdışı, şekiller, renkler, Bilinçaltı, Psikoloji, Sürrealist, Id, Ego, Süperego,

ABSTRACT

Freud's theory of psychoanalysis was revolutionary in understanding the human mind and behavior and had a great impact on the fields of art and culture. Freud's theories enable unconscious processes and internal conflicts to be reflected in artistic expressions. This thesis aims to enable viewers to delve deeper into their own minds by presenting the effects of the subconscious on human psychology in an artistic form. The complexity and depth of the subconscious are presented through colors, shapes and figures. This expression reflects the basic principles of surrealist art. In the 1930s, Sigmund Freud conducted important social and psychological research on the formation processes of human consciousness. Freud analyzed the social situation of humans in society by dividing consciousness into three separate psychological categories: id, ego and superego. Freud, who questioned the phenomenon of conscience as a result of the destruction and social traumas brought about by the First World War, tried to solve the human decision and judgment system with these three stages

The id is the insatiable animal within us and the instinctive, unstoppable side of us; It represents our basic urges such as sexuality, aggression and hunger. Ego is the part that balances the id and the outside world and controls instincts by criticizing. The superego is the part that guides people within the integrity of rules and values and represents the conscience.

According to Freud, a balanced relationship between id, ego and superego is necessary for the individual to maintain a healthy social life. Inadequate development of these three stages of consciousness negatively affects the social adaptation and conscientious development of the individual. It is emphasized that humans, as a thinking being, have the ability to calculate the damage in advance and learn about it later, and that these abilities are shaped by factors such as family, environment, religion, traditions and education.

These theories of Freud played an important role in understanding people's unconscious processes and internal conflicts and in reflecting these processes in artistic expressions. The thesis investigates how Freud's psychoanalysis theories were revolutionary in understanding human social and spiritual development and their impact on art and culture.

Key Words: Unconscious, shapes, colors, Subconscious, Psychology, Surrealist, Id, Ego, Superego,,

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER	iv
ŞEKİLLER DİZİNİ	vi
BİRİNCİ BÖLÜM	1
Giriş	1
1.1.Freud'un Psikanaliz Kuramı	1
1.2. Freud'a Göre Bilinçdışı.....	3
1.2.2.Bilinç, Bilinçdışı Kavramları	4
1.2.2.1. Bilinç (Consciousness)	4
1.2.2.2. Bilinçdışı (Unconscious).....	5
1.3. Bilinçaltı (Subconscious).....	5
1.3.1.Sanat ve Bilinçdışı	6
1.3.2. Rüyaların yorumu ve bilinçaltının rolü.....	6
1.4. Sürrealizm	7
1.5. Psikanaliz	7
1.5.1. Psikanalizin Doğuşu ve Sanat.....	7
1.6. Freud ve Sanat	8
1.7. Bilinçdışı ve Rüyalar	10
1.7.1. Freud'un Etkisi	10
1.8. İmge ve Sembolizm	10
1.8.1. Sürrealizmin doğuşu ve temel ilkeleri	11
1.9. Otomatizm	12
1.10. Rüya ve Gerçeklik	12
1.10.1. Rüyalar ve Rüya Benzeri İmgeler.....	12

1.11. Bilinçaltının Keşfi ve İfadesi	13
1.12. Rüyaların Analizi	13
1.13. Gerçeküstü İmgeler Yaratmak	14
1.13.1. Bilinçaltı İçerikleri Açığa Çıkarmak.....	14
1.13.2. İçsel Çelişkileri ve Gerilimleri İfade Etmek	14
1.13.3. Yeni Anlamlar ve Bağlantılar Kurmak	14
1.14. Otomatizm (Özdevim)	15
1.15. Süperegö (üstben)	17
İKİNCİ BÖLÜM	18
Uygulama Raporu.....	18
2.1. Uygulamanın Yapılış Gerekçesi	18
2.1.1.İçerik ve Biçime Yönelik Saptamalar	19
KAYNAKÇA	25
ÖZGEÇMİŞ	26

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Sigmund Freud portresi.....	1
Şekil 2. Freud'un bilinçi tarif ettiği "Buzdağından Bilinç" analojisi.....	16
(Zihnin yapısal ve topografikal modeli).....	16
Şekil 3. Bircan Yağmur, SÜPEREGO, 2024, Tuval Üzerine Akrilik, 120 X 100 cm.....	22
Şekil 4. Bircan Yağmur ,EGO,2024,Tuval Üzerine Akrilik,120 X 100	23
Şekil 5. Bircan Yağmur, ID, 2024,Tuval Üzerine Akrilik,120 X 100	24

İKİNCİ BÖLÜM

Uygulama Raporu

2.1. Uygulamanın Yapılış Gerekçesi

Bu proje; freudun Id,Ego,Süperegosunu ele alır .bastırılmış olan duyguların ,arzuların ,isteklerin otomatizm tekniğinden yararlanılarak bilinçaltının ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Bilinçaltının insan üzerindeki etkisini ele almaktayım insanların bastırmış oldukları duyguları eserlerimde yansıtmakla beraber kahverenginin insan psikolojisi üzerindeki etkisiyle de bir bütünlük kurma amacına girdim. Rahatlatıcı etkisi olan bu rengi bastırılan duygulardan sonraki tatmin olma duygusuyla da bağdaştırmaktayım. Genel olarak, doğallığı, güvenliği ve sıcaklığı simgeleyen bu renk, insanların bilinçaltında olumlu ve rahatlatıcı duygular uyandırma potansiyeline sahip olduğu için bu renge ve bu renk tonlarına ağırlık verdim.

Çalışmamda bu duyguları belli belirsiz figürlerin farklı kullanımlarıyla resmetmekteyim üç farklı resminde birbirinden farklı bir okadarda birbirlerine bağlı olan Id,Ego,Süperegoyu kullandığım renklerle. Boyut farklılıklarıyla göstermeyi amaçlamaktayım. Bilinçaltının insan üzerindeki etkisini rüyalarda da görememekteyiz resimlerimde bu bağlantıyı belli belirsiz şekiller. Ve renk geçişleriyle sağlamayı hedefledim. zihninin,bilinçaltının insan üzerindeki etkisine vurgu yaparak kontrolsüz bir şekilde bastırılmış olan Id duygusuyla ilişkisi söz konusudur.

bu dürtüleri rüyalarda bastırılmadığını ve olduğunu gibi yaşanılmasının diğer bağlantısı Id üzerindeki etkisizdir Id'din etkisi ve Id'in kontrolsüzlüğü ile rüyaların kontrolsüz bir şekilde oluşmasını bağdaştırmaktayım.

ego'nun id'in dürtülerini gerçeklik prensibi doğrultusunda dengelemeye çalışmasını temsil etmek için daha dengeli ve yapılandırılmış figürler kullanıldı.Bu, ego'nun rasyonel düşünme, karar verme ve problem çözme süreçlerini temsil eden şekiller ve renkler aracılığıyla, bilinç ve bilinçaltı arasındaki sürekli çatışmayı görselleştirmeye çalıştım. Ego'nun görevi, id'in dürtülerini toplumsal normlar ve gerçekliğe uygun bir şekilde tatmin etmektir, bu nedenle bu resimde denge ve uyum temaları ön plandada tutmaya çalıştım.

Rüyalar, bilinçaltının insan üzerindeki etkisini görmek için önemli bir alandır. Resimlerimde bu bağlantıyı belirsiz şekiller ve renk geçişleriyle sağlamayı hedefledim. Zihnin ve bilinçaltının insan üzerindeki etkisine vurgu yaparak, kontrolsüz bir şekilde bastırılmış olan Id duygusuyla olan ilişkiyi ele aldım. Bu dürtülerin rüyalarda bastırılmadığını ve olduğu gibi

yaşandığını vurgulayarak, Id'in etkisi ve kontrolsüzlüğü ile rüyaların kontrolsüz bir şekilde oluşmasını bağdaştırdım.

Çalışmalarında id, ego ve süperego arasındaki dinamikleri ve bunların insan psikolojisi üzerindeki etkilerini görselleştirdim. Bu üç bileşenin etkileşimini ve bu etkileşimin bilinçaltına yansımalarını sanatsal bir perspektifle ele aldım. Eserlerimde kullandığım renkler, şekiller ve figürler aracılığıyla, izleyicilere bilinçaltının karmaşıklığını ve derinliğini sunmayı amaçladım.

Renkler ve belirsiz şekillerle oluşturduğum kompozisyonlar, bilinçaltının gizemli ve anlaşılması zor doğasını yansıtıyor.

Bu çalışmalarda, id'in kontrolsüz arzularını, ego'nun dengeleyici rolünü ve süperegonun ahlaki denetimini sanatsal bir dille ifade ettim. İzleyiciler, eserlerimi incelerken kendi bilinçaltı dünyalarına dair bir yolculuğa çıkabilir ve içsel çatışmalarını, bastırılmış duygularını keşfedebilirler.

Bu süreçte, bilinçaltının insan psikolojisi üzerindeki derin etkilerini daha iyi anlamayı ve bu etkileri sanatsal bir formda sunarak, izleyicilerin kendi zihinlerinin derinliklerine inmelerini sağlamayı hedefliyorum.

2.1.1.İçerik ve Biçime Yönelik Saptamalar

Çalışmamda, üç tuval üzerine akrilik ve plastik boya kullanılarak, her biri 120x100 cm boyutlarında üç tablo yapılmıştır. Her tablo, Freud'un id, ego ve süperego kavramlarını temsil etmekte ve bilinçaltının insan üzerindeki etkilerini görsel olarak ifade etmektedir.

İlk tabloda süperego kavramı anlatılmaktadır. Bu tabloda kullanılan renklerin tonları, diğer iki tablodaki figürlerden bir miktar farklı olsa da aralarında belirgin bir bağlantı bulunmaktadır. Tek figür kullanımı, süperego'nun yüceliği ve ahlaki üstünlüğü ile bağdaştırılmaktadır.

Tablonun sol kısmında yer alan açık tonlar, ego ile olan bağlantıyı temsil etmektedir. Bu açık tonlar, süperego'nun ego ile olan ilişkisini ve ahlaki değerlerin ego üzerindeki etkisini simgeler. Sağ tarafta oluşturulan koyu ton yoğunluğu ise id ile olan bağlantıyı ifade etmektedir. Bu koyu tonlar, süperego'nun id'in dürtülerini bastırma ve kontrol altına alma çabasını yansıtır.

Renk ve Ton Kullanımı: İlk tabloda süperego'yu temsil eden renkler, daha açık ve soğuk tonlardadır. Bu tonlar, süperego'nun yüksek ahlaki standartlarını ve mükemmellik arayışını simgeler.

Figür ve Kompozisyon: Süperego'yu tek figürle temsil etmek, onun bireyin iç dünyasındaki üstün ve kontrolcü rolünü vurgulamaktadır. Figürün yerleşimi ve kompozisyonu, bilinçaltındaki farklı katmanların etkileşimini görsel olarak ifade eder.

Geçişler ve Bağlantılar: Sol kısımdaki açık tonlardan sağdaki koyu tonlara doğru olan geçişler, süperego, ego ve id arasındaki sürekli etkileşimi ve çatışmayı temsil eder.

Bu Tablolarımda sağ ve sol kısımlarda kullandığım açık beyaz tonlar, belirli anlamlar ve duygularla bağdaştırılabilir. Sol taraftaki beyazlık, yüceliği ve saflığı temsil eder. Bu beyazlık, süperegonun ahlaki ve eleştirel rolünü, aynı zamanda yüksek idealleri ve toplumsal normları sembolize eder.

Sağ ve sol tarafta kullanılan bu beyaz tonlar, eserin dengeli bir kompozisyon oluşturmasına katkıda bulunur. Beyaz rengin saflık, masumiyet ve yücelik gibi anlamlar taşıması, tabloda bilinçaltının daha yüksek, idealize edilmiş yönlerini temsil eder. Bu tonlar, izleyicinin dikkatini bilinçaltının karmaşıklığına ve derinliğine çekmek için stratejik olarak kullanılmıştır.

Bu şekilde, id, ego ve süperego arasındaki dinamikleri ve bunların bilinçaltı üzerindeki etkilerini daha belirgin ve anlaşılır bir şekilde yansıtmayı amaçladım.

Bu tabloda süperego'nun rolü ve bilinçaltındaki etkisi, renk tonları ve figürlerin düzenlenmesi ile görselleştirilmiştir. Süperego'nun ahlaki ve etik yönlendirmeleri, id'in dürtüleri üzerindeki kontrolü ve ego ile olan ilişkisi, sanatsal bir biçimde ifade edilmiştir. Bu yaklaşım, izleyicinin süperego'nun bireyin psikolojisi üzerindeki etkilerini daha iyi anlamasını sağlamayı amaçlamaktadır. Tabloda kullandığım ipler, bilinçaltının karmaşık ve birbirine bağlı doğasını sembolize etmektedir. Bu ipler, bilinçaltındaki düşünceler, duygular ve arzular arasındaki görünmez bağlantıları ve etkileşimleri görselleştirmek amacıyla kullanılmıştır.

İplerin çeşitli yönlerdeki düğümleri ve dolanıklıkları, bilinçaltının düzensiz ve kontrolsüz doğasını yansıtırken, aynı zamanda bu karmaşıklığın nasıl bir bütün oluşturduğunu da gösterir. İd, ego ve süperego arasındaki dinamiklerin ve bunların bireyin psikolojisi üzerindeki etkilerinin bu iplerle temsil edildiği düşünülebilir.

İplerin tabloya kattığı bir diğer anlam ise, bilinçaltının yüzeye çıkması ve bilinçle bağlantı kurmasıdır. Bu, bilinçaltındaki bastırılmış duyguların ve arzuların nasıl ortaya çıkabileceğini ve bunların bireyin davranışlarını nasıl etkilediğini simgeler.

Sonuç olarak, ipler, bilinçaltının iç içe geçmiş, karmaşık yapısını ve bu yapının bireyin psikolojisi üzerindeki etkilerini yansıtarak, eserlerimde derinlemesine bir anlatım sağlamaktadır.

Ego adlı tablomda, arzuların ve isteklerin toplumsal baskı olmadan nasıl yaşanabileceğini göstermeyi amaçladım. Her durumun yaşanmış zamanı olduğunu ve ego içinde süregeldiğini vurgulayarak, id'in kontrolünü sağlayarak bu duyguların nasıl yaşanabileceğini anlatmaya çalıştım.

İstenilen arzulara ulaşmak için belirli amaçlar veya şartlar önemlidir. Örneğin, ego, gerçeklik ilkesi doğrultusunda hareket ederek, arzuları zamanında ve uygun koşullarda gerçekleştirmeye çalışır. Bu süreçte toplumsal normlara uygunluk ve kişisel sorumluluklar da göz önünde bulundurulur.

Tablomda, bu dengeyi sağlayan figürler ve renkler aracılığıyla, arzuların nasıl kontrollü ve sağlıklı bir şekilde yaşanabileceğini göstermeye çalıştım. Tablom "Ego"da kullanılan açık kahverengi tonlar, insanın derin arzularını ve içsel keşiflerini sembolize ediyor

. Bu renk tonu, içsel dünyaya daldığımızda hissedilen bir tür rahatlık ve huzurun ifadesi olarak algılanabilir. Renk psikolojisi açısından, açık tonlar genellikle dinginlik ve iç huzuru ile ilişkilendirilir, bu nedenle bu tonları tablomda kullanarak izleyiciye bu duyguyu iletmeyi amaçladım.

İnce ve yumuşak geçişler ise, karmaşık duyguları ve düşünceleri ifade etmek için çok etkili bir tekniktir. Bu geçişler, arzuların ve içsel yolculuğun derinliklerine indiğimizde karşılaştığımız karmaşıklığı ve bu sürecin getirdiği yumuşaklığı temsil edebilir. Dolayısıyla, tablomda bu tür geçişleri kullanarak izleyiciyi duygusal bir yolculuğa çıkarmayı ve iç dünyanın karmaşıklığını keşfetmeye teşvik etmeyi amaçladım. Bu şekilde, sanat eserimdeki renk ve kompozisyon seçimleriyle, izleyicinin derin duygusal deneyimler yaşamasını ve kendi iç dünyasını keşfetmesini sağlamayı hedefledim. Sağ taraftaki alt kısımdaki koyu tonlar, "ID" (benlik) bağlantısını temsil eder. Bu alan, tabloda derin benlik arayışlarını ve kişisel kimliği ifade eder. Tabloda kumaş ve bez gibi dokular kullanarak, yükselti ve alçaltılarla izleyiciyi düşünmeye teşvik etmeyi amaçladım. Bu dokunsal ve görsel detaylar, tablonun daha fazla derinlik kazanmasına ve izleyicinin kendi iç dünyasını keşfetmesine yardımcı olur.

ID adlı üçüncü tablom, ID'in derin ve karmaşık doğasını anlatmak için çeşitli figürler kullanılarak oluşturulmuştur. Bu tablo, diğer iki tablodan daha koyu renklere sahip ve daha karmaşıktır; bu özellikleriyle ID'in derinliğini ve yoğunluğunu vurgulamaktadır. İ Ituval

bezinin kullanımıyla, tablonun dokusu zenginleştirilmiş ve katmanlı bir yapıya kavuşturulmuştur. Figürler, karanlık yönleri ve bastırılmış duyguları simgelerken, karmaşık formlarıyla içsel çatışmaları ve derin duygusal deneyimleri ifade etmektedir.

Tabloda kullanılan figürler aracılığıyla, izleyiciye ID'in karmaşıklığını ve çeşitli içsel durumları anlatmaya çalıştım. Her bir figür, farklı duygusal durumları veya iç çatışmaları temsil ederek, insanın iç dünyasının derinliklerine bir yolculuk sunar. Bu detaylar ve görsel unsurlar, izleyiciyi tablonun içine çekerek, kendi duygusal deneyimlerini ve düşüncelerini keşfetmeye teşvik eder.

Şekil 3. Bircan Yağmur, SÜPEREGO, 2024, Tuval Üzerine Akrilik, 120 X 100 cm

Şekil 4. Bircan Yağmur ,EGO,2024,Tuval Üzerine Akrilik,120 X 100

Şekil 5. Bircan Yağmur, ID, 2024, Tuval Üzerine Akrilik, 120 X 100

KAYNAKÇA

- Ruhs,A Freud (2007) Freud ve Çağdaş sanat ,İstanbul,Yapı Kredi Kültür ve Sanat Yayıncılık
- TÜKEL, Raşit, “Düşlerin Yorumu Üzerine”, Psikanaliz Yazıları, Baharlık Kitap Dizisi 1, Sağlam Yayınları, Ekim 2000
- PARMAN, Talat, “Freud ve Kültür”, Cogito, Üç aylık Düşünce Dergisi, Yapı Kredi Yayınları, Sayı:49/Kış 2006
- FREUD, Sigmund, Rüyaların Yorumu (2), Çeviren: Selçuk Budak, Ankara, Öteki Yayınları 3. Baskı, 2000.
- FREUD, Sigmund, Sanat ve Sanatçılar Üzerine, Çeviren: Kamuran Şipal, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları 3. Baskı, 2004.
- FREUD, Sigmund, Psikanaliz Üzerine, Çeviren: A. Avni Öneş, İstanbul, Say Yayınları 11. Baskı, 2000
- GENÇTAN, Engin, Psikanaliz ve Sonrası, İstanbul, Remzi Kitapevi 2.Baskı, 1991.

İNTERNET KAYNAKÇASI

- https://scholar.google.com/scholar?hl=tr&as_sdt=0%2C5&q=psikanaliz&oq=psikan#d=gs_qabs&t=1718209795608&u=%23p%3DWolw6C4liMEJ
- https://scholar.google.com/scholar?hl=tr&as_sdt=0%2C5&q=psikanaliz&oq=psikan#d=gs_qabs&t=1718209813179&u=%23p%3DnU2kP9RyT6AJ
- https://scholar.google.com/scholar?hl=tr&as_sdt=0%2C5&q=s%C3%BCrrealizm&oq=s%C3%BCrr#d=gs_qabs&t=1718209845019&u=%23p%3D-6I5EN2GVZUJ
- https://search.proquest.com/openview/5f6d61c98a9034e0a102cdc9b58a06d2/1?pq-origsite=gscholar&cbl=2026366&diss=y&casa_token=pfTZovlIJsAAAAAA:1EmD0lw8p7_4YH6KjcnRi6WZedHIHQ5AH4Ic1CXPrY0RhjEK1nF6TInb6XvbuFMbQsODpnEj
- https://tpdyayin.psikiyatri.org.tr/BookShopData/45_Psikoanaliz_ve_Psikoterapi.pdf